

TÜRKİYE'DE GÖÇ

"Göç Veren Ülkeden Göç Alan Ülkeye Fırsat ve Risklerin Dönüşümü"

STRATEJİK VİZYON BELGESİ (TASLAK)

TÜRKİYE'DE GÖÇ

“Göç Veren Ülkeden Göç Alan Ülkeye Fırsat ve Risklerin Dönüşümü”

(20-22 Nisan 2016, Pullman İstanbul Otel - İstanbul)

2. Dünya Savaşı sonunda harap olmuş Avrupa ülkeleri, ekonomik güçlerini yeniden toplamak için yoğun bir çalışma içine girmiştir. Bu süreçte kalkınmayı sağlamak için iç istihdamın yetersiz olması nedeni ile Doğu Avrupa ülkelerine yönelmişlerdir. Türkiye de 1961'de yaptığı ilk anlaşma ile Avrupa'ya işçi göndermeye başlamıştır. Ekonomik sıkıntıların yoğun olduğu dönemde Türkiye'den Avrupa'ya göçen işçiler kendilerine bir sermaye oluşturmak, iş kurmaya yetecek veya ihtiyaçlarını karşılayacak kadar para kazanmak için gurbete gitmişlerdir. İşgücü alımlarının sona ermesinin ardından aile birleşimi ve öğrenim gibi sebeplerin yanında 1970'ler ve 1980'lerdeki toplumsal ve siyasal sarsıntıların yoğunlaşması Türkiye'den bu ülkelere göçün devam etmesine neden olmuştur.

Giden vatandaşlarımızın yarım asrı aşan varlıklarının ardından artık yaşadıkları ülkelerin bir parçası oldukları, geri dönme eğilimlerinin azaldığı ve Türkiye için bir “Türk Diasporası” oluşturdukları fikri hem yurtdışı Türk toplumlarında hem de Türkiye'de akıllara yerleşen bir fikir olarak benimsenmiştir.

Söz konusu diasporanın Avrupa'daki sayısı 5 milyonu geçmiştir. Bu rakam bazı Avrupa ülkelerinin nüfusundan daha fazladır. Diasporaların buldukları ülkelerde ekonomiye yaptıkları katkı son zamanların önemli tartışma konularından biri hâline gelmiştir. Avrupa'daki Türk işletmelerinin sayısı 140.000 civarındadır. Bu işletmeler yaklaşık 640.000 kişiye istihdam sağlamaktadır ve yıllık toplam ciroları 50 milyar avroyu aşmıştır. Son istatistiklere göre Batı Avrupa'daki Türklerin tüketim harcamaları 22,7 milyar avrodur.

Türk vatandaşları yurtdışına çıktıkları günden itibaren anavatanları ile bağlarını sıkı şekilde muhafaza etmişler ve sahip oldukları kültürü buldukları ülkelerde de yaşamak ve yaşatmak adına büyük gayret göstermişlerdir. Oluşturdukları sivil toplum örgütleri sayesinde birliklerini korumuşlar, Türk kültürünün gelecek nesillere aktarılması için ciddi çalışmalar yapmışlardır. Böylelikle yeni nesil Türk toplumu da Türkiye ile olan ilişkilerini sürdürmüş ve kültürel kimliklerini korumuştur. Bugün yurtdışında yaşayan Türk toplumun önemli bir bölümü, buldukları ülkelerde sürekli olarak ikamet etmekte olup, yaşadıkları ülkelerin vatandaşlığını da almıştır.

Avrupa ülkelerinde yaşamış, eğitimini almış ve çalışmış olan Türk toplumunun Türkiye ile olan ilişkilerinde farklı bir etki görülmeye başlamıştır. Aldıkları eğitimi kullanma ve aktarma, çalıştıkları konulardaki deneyim ve bilgileri işleme gibi etkileri de Türkiye'deki varlıkları bağlamında tartışılmaya başlanmıştır. Bir süre önce Türkiye'de ana tartışma konularından biri olan beyin göçünün bugün tersine döndüğü tezi ile yapılan yorum ve araştırmalar da öne çıkmaya başlamıştır.

TÜRKİYE'DE GÖÇ

Türkiye'nin doğusunda, komşu ve uzak ülkelerde var olan kaos, çatışma ve ekonomik sıkıntılar bu bölgelerde yaşayan insanların refaha doğru kaçmasına neden olmaktadır. Türkiye'nin jeopolitik konumu bu durumum içine girmesini gerektirmektedir. Ülkelerinden kaçmak zorunda kalan insanların Avrupa'da geleceklerini kurma düşüncesi ile Türkiye köprü görevi görmektedir. Orta Doğu ve Asya'nın çatışma içeren ülkelerinden kaçan çok sayıda insan Türkiye topraklarından geçerek Avrupa'ya varmaya çalışmaktadır. Bu konuda Türkiye hem topraklarından geçip Avrupa'ya varabilen, hem de topraklarındayken yakaladığı "düzensiz göçmenler" in varlığı ile ekonomik ve siyasi bazı olumsuzluklar yaşamaktadır.

Düzensiz göçle mücadele, ülkelerin kendi başlarına kaderlerini tayin edebileceği bir mesele olmaktan çıkmıştır. Bu bağlamda uluslar; ikili, bölgesel ve küresel gruplar oluşturarak bu mücadeleyi sürdürme eğilimine girmişlerdir. Düzensiz göçle mücadelede uluslararası işbirliği sürecinin etkili yöntemlerinin başında "Geri Kabul Anlaşmaları" gelir. Bu anlaşmalar ülkelerin düzensiz göçe karşı tedbir almalarını zorunlu hale getirmekle birlikte, düzensiz göçmenlerin de ülkelerine insanlığa yaraşır bir şekilde gönderilmelerine olanak sağlar.

Türkiye bu kapsamda Suriye (2001), Yunanistan (2001), Kırgızistan (2003), Romanya (2004), Ukrayna (2005), Pakistan (2010), Rusya (2011), Nijerya (2011), Bosna-Hersek (2012), Yemen (2012), Moldova (2012), Belarus (2013), Karadağ (2013) ve Avrupa Birliği (2013) ile Geri Kabul Anlaşmaları imzalamıştır. Türkiye ayrıca düzensiz göçün önlenmesi ve söz konusu göçmenlerin sorunlarını azaltmak için birçok çok taraflı projede yer almaktadır.

Ekonomisinin büyümesi, istikrarının artması ve siyasi imajının yükselmesi ile Türkiye bu sefer de hedef ülke olarak göç hareketlerinde yer almaktadır. Yıllar önce yurtdışına çıkmış Türk vatandaşlarının geri dönüşlerinin yanı sıra çevre ülkelerden çıkmak zorunda kalan insanların yerleşmek üzere seçtiği ülkelere birinin Türkiye olması içeri doğru gerçekleşen bir göç hareketi oluşmaktadır.

Son olarak da komşu ülkelerimizde (Gürcistan, Irak, Suriye vb) baş gösteren çatışma ve kaos ortamı bu ülkelere büyük kitleler halinde insanların Türkiye topraklarına girmelerine neden olmuştur. Dünya tarihinde sayılı olan bu kitlesel göç hareketinin hamisi olarak Türkiye'nin yaşadıkları ve yaşayacakları konusunda araştırmalar ve çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Türkiye'ye doğru yapılan en büyük göç hareketi Suriye tarafından gerçekleşmiştir. İç savaş ve terör tehdidi nedeniyle ülkelerinden kaçan Suriyelilere geliştirdiği politikalar çerçevesinde tarihten aldığı sorumlulukla sahip çıkan Türkiye, Ekim 2011'de İçişleri Bakanlığı'nın aldığı karar ile kayıt olan sığınmacılara "geçici koruma statüsü" vermiştir. Temmuz 2015 itibarıyla Türkiye'de; resmî rakamlara göre 1,9 milyon, resmî olmayan rakamlara göre 2 milyonun üzerinde Suriyeli göçmen yaşamaktadır. Bu göçmen nüfusunun Türkiye'ye ekonomik, toplumsal ve siyasal bazı etkilerinin olacağı öngörülebilir.

TÜRKİYE'DE GÖÇ

Türkiye Cumhuriyeti, yaşadığı bu göç süreçleri ve uluslararası çalışmalardaki etkinliği sebebi ile 1 Temmuz 2014 tarihi ile Global Forum on Migration and Development (GFMD) başkanlığını üstlenmiştir. 2015 yılı sonuna kadar sürecek olan bu başkanlık sürecinde Türkiye göç dinamiklerini kavrama ve kalkınmanın elementine dönüştürmenin üzerinde duracağını beyan etmiştir. 2015 yılı içinde bu tema ile yapılacak birçok etkinliğin neticesinde Kasım ayında yapılan Küresel Toplantıya da Türkiye ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca 15-16 Kasım 2015 tarihindeki G20 Antalya Zirvesi'nin de konuları arasında uluslararası göç yer almıştır.

Bu çerçevede TASAM, Türkiye'nin içinde bulunduğu göç sürecinde yaşananların ve yaşanması muhtemel olanların akademik, siyasi, ekonomi ve bürokratik çevrelerin katılımı ile tartışacağı bir etkinlik düzenleyecektir. Türkiye Cumhuriyeti'nin dış göç olgusu ile her daim iç içe olduğu düşünüldüğünde, Devlet'in sahip olduğu deneyim ve bilgilerin geleceğe ışık tutacağı düşünülmektedir. Etkinlik sonunda, Türkiye'nin resmî göç ve göçten kaynaklı iç-dış politikalarının belirlenmesinde, Türkiye ile AB ve komşu ülkeler arasındaki ilişkilerini etkileyebilecek politikaların geliştirilmesinde, bu konuda yapılacak akademik çalışmalara bir rota çizilmesinde etkili olabilecek çıktıların oluşturulması amaçlanmaktadır. Türkiye'nin iç ve dış politikasında yer alan önemli konulardan biri olan göç olgusunun tartışmalara katılması ile; ikili ve çok taraflı ilişkilerin realist tabanına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Söz konusu etkinlik çerçevesinde dört alt başlık belirlenmiştir. Bu başlıklar ana tema ile uyumlu olarak süreçsel bir düzen takip etmekte ve Türkiye'deki göç olgusunun çıkış, geçiş ve hedef ülke olarak değerlendirilmesine fırsat vermektedir.

Ana Tema

“Göç Veren Ülkeden Göç Alan Ülkeye Fırsat ve Risklerin Dönüşümü”

Alt Temalar

Avrupa'daki Türkler ve Türkiye

(Türkiye ile ilişkiler; Türk Dış Politikasının Avrupa Türk Toplumuna Etkileri; Türk Toplularının Diasporalaşma Süreci; Diasporanın Siyasal Elitleşme Süreci)

Köprü Ülke Türkiye

(Yasadışı Yollardan Avrupa'ya Göçmeye Çalışırken Yakalanan Mülteciler Hakkında Hukuki Yaptırımlar; İnsan Ticareti; Komşu Ülkeler ile Yaşanan Süreçler)

Hedef Ülke Türkiye

(Türkiye'nin Suriyeli ve Iraklı Mültecileri Himayesinin Siyasal, Toplumsal ve Ekonomik Sonuçları; Eğitim ve Çalışma için Türkiye'ye Gelenlerin Durumu)

Türk Devleti Göç Politikaları

(Devletin Resmî Göç Politikalarının Geçmişi ve Bugünü; İçeri veya Dışarı Göçler için Planlar; Göç Temalı Uluslararası Kuruluşlarla Koordinasyon; Uluslararası Metinlerle Paralellik)

TÜRKİYE'DE GÖÇ

ETKİNLİKLER (TASLAK)

Yöntem

Tümevarım, Katılımcılık ve Uzmanlaşma

Hazırlık Çalıştayı (Genel)

Süreçler, Kurumlar, Kişiler

Akil Kişiler Kurulu Toplantıları

Proje'nin Bilim Kurulunun üst çatısını teşkil eden Akil Kişiler Kurulu'nun birikim ve deneyimi ile Türkiye'de Göç Konsepti ve vizyonuna yön vermek üzere gerçekleştirilecektir.

Çalıştaylar

Alt temalara paralel çok taraflı çalıştaylar düzenlenecektir.

Türkiye'de Göç Konferansı

Çalıştaylarda çıkan sonuçlara göre alt temalar çerçevesinde uluslararası etkinlik gerçekleştirilecektir.

Diğer Akademik Çalışmalar

Göç Raporu, Kitap, Makale, Tez vb. Akademik Çalışmalar ile TV Programları, Medya Konferansları gerçekleştirilecektir.